

**HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE**  
**pentru controlul constituționalității unor prevederi**  
**din Legea nr.100-XV din 26 aprilie 2001 "Privind actele**  
**de stare civilă"\* și din Legea nr. 382-XV din 19 iulie 2001**  
**"Cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților**  
**naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor"\*\*\***

**Nr.28 din 30.05.2002**

*Monitorul Oficial al R.Moldova nr.75/19 din 13.06.2002*

\* \* \*

\*M.O., 2001, nr.97-99, art.765.

\*\*M.O., 2001, nr.107, art.819.

În numele Republicii Moldova,

Curtea Constituțională în componența:

Victor PUȘCAȘ	- președinte
Mircea IUGA	- judecător
Constantin LOZOVANU	- judecător-raportor
Dumitru PULBERE	- judecător-raportor
Elena SAFALERU	- judecător

cu participarea greșierului Aurelia Cazacliu, deputatului în Parlament Iurie Roșca, unul din autorii sesizării, Bogdan Ciubotaru, reprezentantul autorilor sesizării, Ion Mîțu, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, conducîndu-se după art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr.100-XV din 26 aprilie 2001 "Privind actele de stare civilă" și din Legea nr.382-XV din 19 iulie 2001 "Cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor".

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputaților în Parlament Iurie Roșca, Vlad Cubreacov, Ștefan Secăreanu, Riorita Paterău, Andrei Conișescu, Efim Zubcu și Valentin Chilat, depusă la 12 decembrie 2001, în conformitate cu art.24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și 39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 14 ianuarie 2002 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Ministerului Justiției, Ministerului Culturii, Ministerului Învățămîntului, Departamentului Tehnologii Informaționale, Departamentului Relații Interetnice, Adunării Populate a U.T.A. Găgăuzia (Gagauz-Yeri) și Misiunii din Moldova a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația judecătorilor-raportori și argumentele părților expuse în ședință,

Curtea Constituțională

a constatat:

1. La 26 aprilie 2001 Parlamentul a adoptat Legea nr.100-XV "Privind actele de stare civilă", iar la 19 iulie 2001 a adoptat Legea nr.382-XV "Cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor" (în continuare - Legea

minorităților naționale).

Autorii, prin sesizarea depusă la Curtea Constituțională, contestă unele prevederi din legile precitate pentru motivul că acestea contravin regimului constituțional.

Astfel, la cererea autorilor sesizării, Curtea examinează următoarele dispoziții:

din Legea privind actele de stare civilă:

- art.5 alin.(4), care prevede că întocmirea actelor de stare civilă, precum și înscrierea mențiunilor se efectuează în limba de stat și în limba rusă;

din Legea minorităților naționale:

- art.6 alin.(1), potrivit căruia statul garantează realizarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale la educație preșcolară, la studii primare, medii (generale și profesionale), superioare și postuniversitare în limbile moldovenească și rusă, creează condiții pentru realizarea dreptului lor la educație și la instruire în limba maternă (ucraineană, găgăuză, bulgară, ivrit, idiș etc.);

- art.8 alin.(1), care stipulează că statul asigură publicarea actelor normative, comunicărilor oficiale și altor informații de importanță națională în limbile moldovenească și rusă;

- art.8 alin.(3), care prevede că pe teritoriile în care persoanele aparținând unei minorități naționale constituie o parte considerabilă din populație actele autorităților administrației publice locale se publică în limba acestei minorități dacă este necesar și, totodată, în limbile moldovenească și rusă;

- art.10, potrivit căruia denumirile localităților, străzilor, instituțiilor și localurilor publice se indică în limbile moldovenească și rusă, iar în localitățile cărora le-a fost acordat statut special de autonomie - și în alte limbi oficiale, stabilite prin legile respective;

- art.11 alin.(1), care stipulează că informația cu caracter public care se referă nemijlocit la ocrotirea sănătății, la asigurarea ordinii publice și a securității cetățenilor, precum și informația vizuală în instituțiile Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Justiției, Procuraturii, în instituțiile medicale din municipii și orașe, în mijloacele de transport, în garile auto, feroviare și fluviale, în aeroporturi, pe autostrăzi se perfectează în limbile moldovenească și rusă;

- art.12 alin.(1), care prevede că persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a se adresa în instituțiile publice, oral și în scris, în limba moldovenească sau rusă și de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea.

Prin reglementările citate, consideră autorii sesizării, limbii ruse i se acordă un statut egal cu cel al limbii oficiale a statului, stabilindu-i-se un regim deosebit de cel al altor limbi vorbite pe teritoriul Republicii Moldova. În opinia lor, normele contestate largesc considerabil aria de aplicare a limbii ruse în sferile oficiale, oferind astfel un regim privilegiat cetățenilor Republicii Moldova de naționalitate sau origine etnică rusă, în raport cu reprezentanții altor minorități naționale, aducând atingere prin aceasta principiului constituțional al egalității și al nondiscriminării.

Autorii sesizării apreciază dispozițiile contestate drept contrare prevederilor art.13 alin.(1) și (2) din Constituție, care consacră o singură limbă de stat, recunoscând dreptul doar la păstrarea, la dezvoltarea și la funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării. În opinia lor, aceste norme contrazic de asemenea art.16 alin.(2) din Constituție, care proclamă principiul egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie,

apartenență politică, avere sau de origine socială, în timp ce pentru limba rusă se statuează un regim deosebit de cel al altor limbi minoritare vorbite pe teritoriul țării.

2. Raportînd dispozițiile legale contestate la normele constituționale și legale interne, precum și la normele internaționale în domeniu, Curtea reține următoarele.

Republica Moldova, fiind unul dintre statele participante la Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (O.S.C.E), își conformează cadrul legislativ la standardele internaționale privind protecția drepturilor omului. În materializarea acestei idei, Parlamentul a adoptat Legea minorităților naționale, oportunitatea căreia rezultă din obligația Republicii Moldova de a stabili în cadrul său legal minimul de garanții pentru protecția drepturilor minorităților naționale.

Trebuie remarcat de asemenea că Republica Moldova este parte la un șir de instrumente juridice internaționale referitoare la drepturile omului, dintre care o incidență directă asupra cauzei examinate are Documentul Reuniunii de la Copenhaga a Conferinței pentru Dimensiunea Umană a O.S.C.E din 29 iunie 1990\*, Convenția-cadru privind protecția minorităților naționale de la 1 februarie 1995 (Strasbourg)\*\* (în continuare - Convenția-cadru) ș.a.

-----  
\* Hotărîrea Parlamentului "Privind aderarea Republicii Moldova la instrumentele juridice internaționale referitoare la drepturile omului" nr.707-XII din 10 septembrie 1991 (Tratate internaționale, vol. 1, p.72, 285).

\*\* Ratificată prin Hotărîrea Parlamentului nr.1001-XIII din 22 octombrie 1996 "Cu privire la ratificarea Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale", în vigoare pentru Republica Moldova din 1 februarie 1998 (Tratate internaționale, vol.26, p.92).

Potrivit art.4 alin.(1) din Legea Supremă, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte, iar alin.(2) din același articol prevede că, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Prin aderarea sa la actele internaționale Republica Moldova și-a asumat obligația de a le respecta necondiționat și cu bună-credință.

Ca stat participant la Documentul Reuniunii de la Copenhaga a Conferinței pentru Dimensiunea Umană a O.S.C.E, Republica Moldova s-a angajat să garanteze persoanelor care aparțin minorităților naționale, independent de faptul că ele vor trebui să învețe limba sau limbile oficiale ale statului, posibilitatea de a învăța limba maternă sau de a-și face studiile în această limbă, precum și, dacă este posibil și necesar, de a o utiliza în raporturile lor cu autoritățile publice (pct.34).

Totodată, devenind parte la Convenția-cadru, Republica Moldova și-a asumat un șir de responsabilități față de persoanele aparținînd minorităților naționale.

În conformitate cu art. 4 alin.(2) și art.5 alin.(1) din Convenția-cadru, părțile se angajează să adopte, dacă este cazul, măsuri adecvate pentru a promova, în toate domeniile vieții economice, sociale, politice și culturale, egalitatea deplină și efectivă între persoanele aparținînd unei minorități naționale și cele aparținînd majorității, să promoveze condițiile de natură să permită persoanelor aparținînd

minorităților naționale să își mențină și dezvolte cultura, precum și să își păstreze elementele esențiale ale identității lor, respectiv religia, limba, tradițiile și patrimoniul lor cultural, iar potrivit art.10 alin.(1), se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi liber și fără ingerință limba sa minoritară, în privat și în public, oral și în scris.

Bazele constituționale privind funcționarea limbii de stat și a altor limbi minoritare vorbite pe teritoriul Republicii Moldova, în acord cu standardele internaționale, sînt cuprinse în preambul, în art.1 alin.(3), art.4, art.7, art.10 alin.(2), art.13, art.16, art.35 alin.(2), art.II și art.VII din titlul VII din Constituție.

Deputații în Parlament, reprezentanți plenipotențiar ai poporului Republicii Moldova, au adoptat la 29 iulie 1994 Constituția - Lege Supremă a societății și a statului, recunoscînd în preambulul acesteia năzuința spre satisfacerea intereselor cetățenilor de altă origine etnică, care împreună cu moldovenii constituie poporul Republicii Moldova, și proclamînd Republica Moldova stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Statuînd principiul unității poporului și dreptului la identitate, prin art.10 din Constituție, statul recunoaște și garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

Potrivit art.13 din Constituție, limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească funcționînd pe baza grafiei latine. Totodată, statul recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării, iar modul lor de funcționare pe teritoriul Republicii Moldova se stabilește prin lege organică. În acest sens, constituentul, prin art.VII din titlul VII din Constituție, a recunoscut Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova nr.3465-XI din 1 septembrie 1989\* (în continuare - Legea funcționării limbilor) ca act valabil și fundamental în reglementarea funcționării limbilor pe teritoriul țării în măsura în care nu contravine Constituției. Statutul special al acestei legi, în raport cu alte acte normative, este confirmat prin alin.(2) din același articol, potrivit căruia sus-numita lege poate fi modificată în decursul a 7 ani de la data intrării în vigoare a Constituției, cu votul a cel puțin două treimi din deputați.

-----  
\*Veștile, 1989, nr.9, art.217.

Consolidării acestor dispoziții constituționale servește art.VIII din titlul VII, potrivit căruia dispozițiile finale și tranzitorii se consideră parte integrantă a Constituției, iar potrivit art.II din același titlu, Parlamentul urma să examineze conformitatea legislației cu Constituția în decursul unui an de la data intrării în vigoare a Constituției.

Stabilirea condițiilor de modificare a Legii cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova (în decursul a 7 ani de la data intrării în vigoare a Constituției, cu votul a cel puțin două treimi din deputați), diferite de cele prevăzute pentru modificarea altor legi, conferă acesteia un anumit grad de rigiditate și superioritate.

Curtea relevă că Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova determină statutul limbii moldovenești ca limbă de stat, avînd menirea să contribuie la realizarea

suveranității depline a statului și la crearea garanțiilor necesare pentru folosirea ei plenară în toate sferele vieții politice, economice, sociale și culturale, îndeplinind în legătură cu aceasta funcțiile limbii de comunicare interetnică pe teritoriul republicii. Prin această lege limbii ruse, alături de limba moldovenească, i se atribuie funcția de comunicare între națiuni, statul asumându-și obligația de a asigura condițiile necesare pentru folosirea și dezvoltarea pe teritoriul Republicii Moldova a limbilor populațiilor de alte naționalități care locuiesc în republică (ucraineană, rusă, bulgară, ivrit, idiș, țigănească), pentru satisfacerea necesităților lor național-culturale.

3. Corelînd prevederile supuse controlului constituționalității cu prevederile actelor normative în domeniu, Curtea relevă următoarele.

Prevederile art.6 alin.(1) din Legea minorităților naționale, prin care statul garantează dreptul la educație într-o limbă minoritară, se întemeiază pe art.35 alin.(2) din Constituție, potrivit căruia statul asigură, în condițiile legii, dreptul de a alege limba de educare și instruire a persoanelor. Această garanție rezultă și din dispozițiile art.18 din Legea funcționării limbilor, potrivit căruia Republica Moldova garantează dreptul la educație preșcolară, la studii medii de cultură generală, medii de specialitate, tehnico-profesionale și superioare în limbile moldovenească și rusă și creează condițiile necesare pentru realizarea dreptului cetățenilor de alte naționalități, care locuiesc în republică, la educație și instruire în limba maternă (găgăuză, ucraineană, bulgară, ivrit, idiș ș.a.).

Constituționalitatea acestor reglementări se confirmă prin art.14 alin.(2) din Convenția-cadru, în virtutea căruia în ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținînd minorităților naționale, dacă există o cerere suficientă, părțile vor depune eforturi pentru a asigura, în măsura posibilităților și în cadrul sistemului lor educațional, ca persoanele aparținînd acestor minorități să beneficieze de posibilități corespunzătoare de învățare a limbii lor minoritare ori de a primi o educație în această limbă.

Dispozițiile art.8 din Legea minorităților naționale privind limbile în care se publică actele normative, comunicările oficiale și alte informații de importanță națională este necesar să fie examinate prin prisma art.10 din Legea funcționării limbilor, potrivit căruia actele organelor puterii de stat, administrației de stat și organizațiilor obștești se întocmesc și se adoptă în limba de stat, urmînd să fie traduse în limba rusă, iar actele organelor locale ale puterii de stat, administrației de stat și organizațiilor obștești situate pe teritoriile, unde majoritatea o constituie populația de naționalitate ucraineană, rusă, bulgară sau de altă naționalitate, pot fi adoptate în limba maternă sau într-o altă limbă acceptabilă, urmînd să fie traduse în limba de stat.

În acest sens merită a fi menționate și prevederile Legii privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale nr.173-XIII din 6 iulie 1994\*\*, art.1 alin.(1) din care stipulează că actele oficiale se publică în limba de stat, cu traducerea în limba rusă și în alte limbi, conform legislației.

-----  
\*\*M.O., 1994, nr.1.

Avînd în vedere prevederile precitate, Curtea Constituțională relevă că art.8 alin.(1) și alin.(3) din Legea minorităților naționale nu cauzează un prejudiciu vizibil vorbitorilor de alte limbi, fapt pentru care le apreciază conforme Constituției și legislației în domeniu.

În contextul constatărilor anterioare, Curtea precizează că dispozițiile art.12 alin.(1) din Legea minorităților naționale privind

dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a se adresa în instituțiile publice oral și în scris în limba moldovenească sau rusă și de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea reiterează dispozițiile art.6 din Legea funcționării limbilor, care permit cetățeanului să aleagă limba de comunicare orală sau scrisă - moldovenească sau rusă - în relațiile cu organele puterii de stat, administrației de stat și organizațiilor obștești, precum și cu întreprinderile, instituțiile și organizațiile situate pe teritoriul Republicii Moldova, iar în localitățile în care majoritatea o constituie populația de naționalitate ucraineană, rusă, bulgară sau de altă naționalitate se folosește pentru comunicare limba maternă sau o altă limbă acceptabilă.

Constituționalitatea dispozițiilor art.12 alin.(1) din Legea minorităților naționale se confirmă și prin art.11 din Legea funcționării limbilor, potrivit căruia, în caz de adresare în scris a organelor puterii de stat și a organizațiilor obștești către cetățean se folosește limba moldovenească sau rusă, în localitățile cu populație de naționalitate găgăuză - moldovenească, găgăuză sau rusă. La eliberarea documentelor se folosesc la libera alegere a cetățeanului limba moldovenească sau rusă ori limbile moldovenească și rusă, iar în localitățile cu populație de naționalitate găgăuză - limba moldovenească găgăuză ori rusă sau limbile moldovenească, găgăuză și rusă.

La rîndul lor, organele puterii de stat, administrației de stat, organizațiilor obștești, întreprinderile, instituțiile și organizațiile primesc și examinează documentele prezentate de către cetățeni în limba moldovenească sau în cea rusă, iar în localitățile cu populație de naționalitate găgăuză - în limba moldovenească, găgăuză ori rusă. La documentele prezentate în alte limbi trebuie anexată traducerea în limba moldovenească sau rusă.

Prevederile art.10 și art.11 alin.(1) din Legea minorităților naționale urmează a fi examinate prin prisma dispozițiilor titlului VI din Legea funcționării limbilor și raportate la dispozițiile art.11 alin.(2) și (3) din Convenția-cadru, în conformitate cu care părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a expune în limba sa minoritară însemne, inscripții și alte informații cu caracter privat, vizibile pentru public, iar în ariile locuite în mod tradițional de un număr substanțial de persoane aparținând unei minorități naționale, părțile vor depune eforturi pentru expunerea denumirilor locale tradiționale, a denumirilor străzilor și a altor indicații topografice destinate publicului deopotrivă în limba minoritară, acolo unde există o cerere suficientă pentru astfel de indicații.

În determinarea constituționalității prevederilor contestate precitate, Curtea remarcă că Legea funcționării limbilor stabilește un regim juridic diferit pentru problemele care fac obiectul acestora.

Potrivit art.24 și 25 din Legea funcționării limbilor, localitățile și alte obiective geografice de pe teritoriul Republicii Moldova au o singură denumire oficială sub forma ei moldovenească sau, respectiv, găgăuză originară (fără traducere sau adaptare), ținându-se cont de tradițiile istorice din localitatea respectivă. Denumirile de piețe, străzi, stradele, raioane orașenești, precum și denumirile instituțiilor și localurilor publice, întreprinderilor și organizațiilor se formează în limba de stat și se traduc în limba rusă (în localitățile cu populație de naționalitate găgăuză - și în limba găgăuză).

Informația cu caracter public, care, în sensul art.28 și 29 din Legea funcționării limbilor, constituie firmele cu denumirile organelor puterii de stat, administrației de stat și organizațiilor obștești, ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, indicatoarele de

piețe, străzi, stradele, localități și de alte obiective geografice, denumirile mărfurilor și ale produselor alimentare, etichetele mărfurilor, mărcile comerciale, instrucțiunile referitoare la mărfurile fabricate în republică, precum și orice alte informații vizuale prezentate populației din republică, se întocmește în limba de stat și în limba rusă (în localitățile respective - în limba de stat, în găgăuză și rusă), iar textele afișelor, anunțurilor publice, textele de publicitate și alte texte de informare vizuală se traduc în limba rusă doar în caz de necesitate. În localitățile sătești, în care majoritatea o constituie populația de naționalitate ucraineană, rusă sau bulgară, informațiile vizuale pot fi prezentate și în limbile respective.

Astfel, prevederile art.10 și art.11 alin.(1) din Legea minorităților naționale, potrivit cărora denumirile localităților și străzilor se indică în limbile moldovenească și rusă, iar informația cu caracter public se perfectează în limbile moldovenească și rusă, constituie o derogare de la dispozițiile Legii funcționării limbilor, care stipulează că denumirile localităților au o singură denumire oficială sub forma ei moldovenească, iar informația cu caracter public referitoare la domeniile indicate în art.11 alin.(1) din Legea minorităților naționale, precum și informația vizuală în instituțiile enumerate în acest articol se scrie în limba de stat și se traduce în limba rusă doar în caz de necesitate.

Curtea constată de asemenea că art.10 și art.11 alin.(1) din Legea minorităților naționale atribuie limbii ruse o arie de acțiune mai largă decât cea stabilită prin cadrul constituțional și legal în vigoare. Or, consfințirea prin Legea Supremă a statutului limbii moldovenești ca limbă de stat are menirea să contribuie la crearea garanțiilor necesare pentru folosirea ei plenară în toate sferele vieții politice, economice, sociale și culturale.

4. Referitor la prevederile art.5 alin.(4) din Legea privind actele de stare civilă, potrivit cărora întocmirea actelor de stare civilă, precum și înscrierea mențiunilor se efectuează în limba de stat și în limba rusă, Curtea reține următoarele.

**Art.11** din Convenția-cadru impune părțile să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi numele și prenumele (patronimicul) sale în limba minoritară, precum și dreptul la recunoașterea oficială a acestora.

Aceste reglementări internaționale, fiind reiterate și în Legea minorităților naționale (art.16 alin.(1), în conformitate cu care persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să-și utilizeze numele, prenumele și patronimicul (dacă acesta se folosește în limba lor maternă), inclusiv în acte oficiale, în forma acceptată în limba lor maternă, permit minorităților naționale stabilite pe teritoriul Republicii Moldova să utilizeze numele și prenumele (patronimicul) în limba maternă. Astfel, art.5 alin.(4) din Legea privind actele de stare civilă privind întocmirea actelor de stare civilă în limba de stat și în numai una din limbile minoritare vorbite pe teritoriul Republicii Moldova aduce atingere dreptului reprezentanților celorlalte minorități naționale de a utiliza numele și prenumele (patronimicul) în forma acceptată în limba lor maternă.

Totodată, prevederile contestate distonează cu principiile privind garantarea drepturilor minorităților naționale, precum și cu principiul egalității tuturor cetățenilor în fața legii, consfințite în art.10 și art.16 din Constituție.

Prin relevanța celor expuse Curtea respinge argumentele autorilor sesizării privind neconstituționalitatea art.6 alin.(1), art.8 alin.(1) și (3), art.10 în partea referitoare la denumirile instituțiilor și localurilor publice, art.12 alin.(1) din Legea minorităților naționale

și apreciază aceste dispoziții ca fiind conforme cadrului constituțional și normativ în domeniu.

În același timp, Curtea a constatat că prin prevederile art.10 în partea referitoare la denumirea localităților și străzilor, art.11 alin.(1) din Legea minorităților naționale, precum și prin prevederile art.5 alin.(4) din Legea privind actele de stare civilă legislativul a depășit limitele constituționale și legale privind utilizarea limbii ruse în sferele vieții sociale, generând astfel disensiuni între minoritățile naționale care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova.

Pentru motivele arătate, conducându-se după art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.62 și 68 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

#### HOTĂRĂȘTE:

1. Recunoaște constituționale dispozițiile art.6 alin.(1), art.8 alin.(1) și (3), art.10, art.11 alin.(1) și art.12 alin.(1) din Legea nr.382-XV din 19 iulie 2001 "Cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor", cu excepția sintagmei "...și rusă" din art.10 în partea referitoare la denumirea localităților și străzilor și a sintagmei "...și rusă" din art.11 alin.(1).

2. Declară neconstituționale sintagma "...și rusă" din art.10 în partea referitoare la denumirea localităților și străzilor și sintagma "...și rusă" din art.11 alin. (1) din Legea nr.382-XV din 19 iulie 2001 "Cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor".

3. Declară neconstituțională sintagma "...și limba rusă" din art.5 alin.(4) din Legea nr.100-XV din 26 aprilie 2001 "Privind actele de stare civilă".

4. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE  
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 30 mai 2002.  
Nr. 28.

Opinie separată  
expusă în temeiul art. 27 alin. (5) din Legea cu privire  
la Curtea Constituțională și art. 67 din Codul  
jurisdicției Constituționale

Prin Hotărîrea din 30 mai 2002, în pct.1, Curtea Constituțională a recunoscut constituționale dispozițiile art. 6 alin.(1), art.8 alin.(1) și (3), art.10, art.11 alin.(1) și art.12 alin.(1) din Legea nr.382-XV din 19 iulie 2001 "Cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor", cu excepția sintagmelor "...și rusă" din art.10, în partea referitoare la denumirea localităților și străzilor, și din art.11 alin.(1).

În pct.2 al hotărîrii Curtea a declarat neconstituționale sintagmele menționate, precum și sintagma "...și limba rusă" din art.5 alin.(4) din Legea nr.100-XV din 26 aprilie 2001 "Privind actele de stare civilă".

Fără a contesta în linii mari argumentele și concluziile aduse în hotărîre, consider neîntemeiată decizia Curții privind recunoașterea drept constituționale a dispozițiilor art.8 alin.(1) și (3) din Legea nr.382-XV, implicit, a sintagmelor "și rusă" și "dacă este necesar" din

acestea.

**Art.8** alin.(1) din Legea nr.382-XV stipulează că "statul asigură publicarea actelor normative, comunicărilor oficiale și altor informații de importanță națională în limbile moldovenească și rusă".

Potrivit art.8 alin. (3) din Legea nr.382-XV, "pe teritoriile în care persoanele aparținând unei minorități naționale constituie o parte considerabilă din populație, actele autorităților administrației publice locale se publică în limba acestei minorități dacă este necesar și, totodată, în limbile moldovenească și rusă".

Conform art.13 alin.(1) din Constituție, limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, iar conform art.16 alin.(2), toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii.

Astfel, Legea Supremă a Republicii Moldova stipulează în mod expres și imperativ o singură limbă oficială (de stat) - limba moldovenească. Recunoscînd și protejînd prin art.13 alin.(2) din Constituție dreptul la dezvoltarea și funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării, Constituția nu atribuie acestor limbi statutul de limbi oficiale. Or, prin dispozițiile privind publicarea actelor normative și în limba rusă din art.8 alin.(1) din Legea nr.382-XV limba rusă este ridicată la rang de limbă oficială (de stat), ceea ce contrazice art.13 alin.(1) din Constituție. În plus, aceste dispoziții pun în condiții inegale minoritățile naționale din republică, prin care fapt aduc atingere art.16 din Constituție privind egalitatea tuturor cetățenilor în fața legii. Prin urmare, sintagma "și rusă" din art.8 alin.(1) din Legea nr.382-XV este neconstituțională.

Prin condiția cuprinsă în sintagma "dacă este necesar" din art.8 alin.(3) din Legea nr.382-XV privind publicarea actelor autorităților administrației publice locale în limba minorității naționale, care constituie o parte considerabilă din populație, se știrbește dreptul minorităților naționale de a folosi limba maternă, iar prin sintagma "și rusă" de la sfîrșitul acestui alineat limbii ruse i se atribuie un statut oficial identic cu limba moldovenească, argumentele invocate în alineatul precedent fiind valabile și aici.

Invocarea în partea descriptivă a hotărîrii Curții a art.10 din Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova și a art.1 alin.(1) din Legea privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale în sprijinul constituționalității art.8 alin.(1) și (3) din Legea nr.382-XV este eronată, deoarece aceste legi, spre deosebire de legile contestate, nu oficializează limba rusă drept limbă de stat, ci prevăd traducerea actelor normative din limba de stat în limba rusă și în alte limbi vorbite, adică nu egalează această limbă cu singura limbă de stat în Republica Moldova - limba moldovenească, consfințită prin art.13 alin.(1) din Constituție.

Pentru motivele arătate consider că sintagma "și rusă" din art.8 alin.(1) și sintagmele "dacă este necesar", "și rusă" din art.8 alin.(3) din Legea nr.382-XV din 19 iulie 2001 "Cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor" (în lumina contestărilor cuprinse în sesizare) sînt neconstituționale.

JUDECĂTOR  
AL CURȚII CONSTITUȚIONALE

Mircea IUGA

Chișinău, 30 mai 2002.